

Sprawozdanie z działalności Komitetu Nauk Etnologicznych PAN w 2020 roku

I. Informacje ogólne

Komitet Nauk Etnologicznych PAN

I.1. skład osobowy i struktura organizacyjna Komitetu

Prezydium Komitetu:

Przewodnicząca: dr hab. Katarzyna Kaniowska prof. UŁ
Zastępcy: dr hab. Anna Engelking prof. IS PAN
prof. dr hab. Michał Buchowski UAM
Członkowie: dr hab. Tarczycjusz Buliński UG (sekretnarz)
dr hab. Maciej Kurcz prof. UŚ
dr hab. Anna Niedźwiedź prof. UJ

SKŁAD KOMITETU NAUK ETNOLOGICZNYCH PAN

1. dr hab. Kamila Baraniecka-Olszewska, prof. IAE PAN
2. prof. dr hab. Janusz Barański, UJ
3. dr hab. Zbigniew Benedyktowicz, prof. IS PAN
4. dr hab. Anna Weronika Brzezińska, prof. UAM
5. prof. dr hab. Michał Buchowski, UAM
6. dr hab. Tarczycjusz Buliński, prof. UG
7. dr hab. Agnieszka Chwieduk, prof. UAM
8. dr hab. Wojciech Dohnal, prof. UAM
9. dr hab. Nicole Dołowy-Rybińska, prof. IS PAN – czł. AMU PAN
10. dr hab. Anna Engelking, prof. IS PAN
11. dr hab. Róża Godula-Węclawowicz, prof. IAE PAN
12. dr hab. prof. Janina Hajduk-Nijakowska, prof. UO
13. dr hab. Agnieszka Halemba, prof. IAE PAN
14. prof. dr hab. Zbigniew Jasiewicz- czł. Hon. Kom.
15. dr hab. Katarzyna Maria Kaniowska, prof. UŁ
16. dr hab. Grażyna Ewa Karpińska, prof. UŁ
17. dr hab. Eugeniusz Kłosek, prof. UW
18. dr hab. Katarzyna Emilia Kość-Ryżko, prof. IAE PAN
19. dr hab. Maciej Kurcz, prof. UŚ
20. dr hab. Anna Malewska-Szałygin, prof. UW
21. prof. dr hab. Lech Mróz, UW
22. prof. dr hab. Aleksander Posern-Zieliński- czł. rzecz. PAN
23. dr hab. Anna Nadolska-Styczyńska, prof. UMK
24. dr hab. Anna Niedźwiedź, prof. UJ
25. dr hab. Wojciech Olszewski, prof. UMK
26. prof. dr hab. Jacek Jan Pawlik, prof. UWM
27. dr hab. Danuta Maria Penkala-Gawęcka, prof. UAM
28. prof. dr hab. Halina Rusek, UŚ
29. dr hab. Teresa Smolińska, prof. UO
30. dr hab. Łukasz Smyrski, prof. IAE PAN
31. Prof. dr hab. Jerzy S. Wasilewski, UW
32. dr hab. Maciej Ząbek, prof. UW
33. prof. dr hab. Hanna Magdalena Zowczak, UW

Komitet Nauk Etnologicznych liczy 33 członków (w tym 1 członek rzeczywisty PAN oraz 1 członkini AMU PAN) oraz 5 specjalistów. Członkowie reprezentują następujące jednostki naukowe:

Instytuty PAN - 8
Szkoly wyższe - 23 (w tym 1 emerytowany)
Pozostałe - 2 (emerytowani)

Specjaliści/eksperti wybrani drogą głosowania na powiedzeniu plenarnym:

1. dr Rafał Beszterda, adiunkt w KEiAK w UMK;
2. dr Hubert Czachowski, dyrektor Muzeum Etnograficznego w Toruniu;
3. mgr Anna Czyżewska, antropolożka, działaczka organizacji pozarządowych, realizatorka wielu projektów edukacyjnych, badawczych i kulturalnych;
4. mgr Joanna Koźmińska UW, koordynatorka projektu Cyfrowa Etnografia (Biblioteka Cyfrowa);
5. dr hab. Katarzyna Majbroda, wiceprezes PTL, koordynatorka projektu Pracownia Edukacji Otwierającej.

Sekcje i ich przewodniczący:

Sekcja Antropologii Miasta przewodnicząca dr habil. prof. Uł Grażyna Ewa Karpińska
Sekcja Folklorystyczna przewodnicząca dr habil. prof. UO Teresa Smolińska

Kapituła Nagrody im. Bronisława Malinowskiego:

Przewodnicząca prof. Hanna Magdalena Zowczak
Członkowie prof. UG dr hab. Tarzycjusz Buliński
prof. UAM dr hab. Agnieszka Chwieduk
prof. UW dr hab. Anna Malewska-Szałygin
prof. UAM dr hab. Danuta Penkala-Gawęcka

Ogółem w skład Komitetu Nauk Etnologicznych wchodzi 38 członków.

I.2. Zakres działania Komitetu

Działania Komitetu w 2020 roku skoncentrowane były na kilku celach nakreślonych w regulaminie Komitetu. W szczególności na współdziałaniu z innymi podmiotami w upowszechnianiu wiedzy i popularyzacji dyscypliny oraz przygotowaniu ekspertyz (1) w zakresie oceny punktacji czasopism (wraz z oceną potrzeb wydawnictw naukowych) i (2) w zakresie skutków likwidacji etnologii jako samodzielnej dyscypliny naukowej.

W obecnej kadencji KNE kontynuują swą działalność badawczą komisje – Komisja Antropologii Miasta (przewodniczącą Komisji jest dr habil. prof. Uł Grażyna Ewa Karpińska oraz Komisja Folklorystyczna (przewodniczącą Komisji jest dr habil. prof. UO Teresa Smolińska).

Dotychczasowa Komisja do Badania Wschodu, decyzją członków Komitetu zostanie przekształcona (nastąpi zmiana w określeniu obszaru badań); decyzje w tej sprawie zapadną na pierwszym zebraniu plenarnym KNE w 2021 roku.

I.3. Dane adresowe do korespondencji:

Przewodnicząca KNE dr habil. Katarzyna Kaniowska, 90-456 Łódź, ul. Piotrkowska 235/241 m. 122.

Mail: katarzyna.kaniowska@filhist.uni.lodz.pl

Telefon stacjonarny: (42) 637 53 51

Telefon kom.: 665 913 525

Wiceprzewodniczący: prof. Michał Buchowski, mbuch@amu.edu.pl
dr habil. prof. IS PAN Anna Engelking, engelking@ispan.waw.pl
Sekretarz: dr habil. Tarycjusz Buliński, tarzycjusz.bulinski@ug.edu.pl

II. Zebrania Komitetu

II.1. Zebrania plenarne:

Pierwsze zebranie Komitetu Nauk Etnologicznych odbyło się 21 maja 2020 roku i poświęcone wyborom władz Komitetu: przewodniczącego oraz Prezydium Komitetu. Posiedzenie to odbyło się w trybie zdalnym. Po ustaleniu liczby osób uprawnionych do głosowania (32 osoby) przeprowadzone zostały głosowania (1) dotyczące wyboru przewodniczącego: głos oddało 29 osób; dwojga wiceprzewodniczących: głos oddało 30 osób oraz trzech członków Prezydium: głos oddało 29 osób. W rezultacie wyborów w skład Prezydium Komitetu weszli:

Katarzyna Kaniowska – przewodnicząca
Anna Engelking – zastępca przewodniczącej
Michał Buchowski – zastępca przewodniczącej
członkowie Prezydium:

Tarzycjusz Buliński - sekretarz

Maciej Kurcz

Anna Niedźwiedź

Podczas zebrania przewodnicząca elekt nakreśliła najpilniejsze zadania Komitetu i podstawowe cele działania Komitetu w nowej kadencji, podkreślając ich wagę wynikającą z Ustawy 2.0 sytuacji dyscypliny.

Drugie plenarne zebranie odbyło się 9 grudnia w trybie zdalnym. Poświęcone było dyskusji na temat bieżących działań Komitetu i zasadniczych problemów środowiska, które powinny stać się przedmiotem szczególnych starań Komitetu. Prezydium Komitetu przedstawiło dwie przygotowane w tym gremium ekspertyzy – jedna dotyczy oceny czasopism branżowych i ma na celu weryfikację ustaleń ministerialnych. Ocena ta jest wypracowywana przez powołany do tego zespół pod kierunkiem prof. Macieja Kurcza w porozumieniu z redakcjami i kolegami wydawnictw. Druga ekspertyza, prowadzona przez zespół kierowany przez prof. Michała Buchowskiego, ma zdiagnozować skutki przyporządkowania etnologii do dyscypliny nauki o kulturze i religii widoczne w obszarze procesu kształcenia i dydaktyki oraz pozycji antropologii wśród nauk humanistycznych. Przedstawione zostały także zasady i przedmioty współpracy KNE z Polskim Towarzystwem Ludoznawczym, Polskim Instytutem Antropologii, Komitetem Badań nad Migracjami PAN oraz Instytutem Oskara Kolberga. Omawiana była sprawa ogłoszenia konkursu o Nagrodę Komitetu Nauk Etnologicznych im. Bronisława Malinowskiego. Przeprowadzone zostało (w trybie on-line) głosowanie na przewodniczącego i członków Kapituły Nagrody. Odbyły się wybory przewodniczących komisji: Komisji Folklorystycznej i Komisji Antropologii Miasta (wybory przeprowadzone zostały on-line). Omówiono także potrzebę przekształcenia się dotychczasowej Komisji do Badania Wschodu. Wybory do niej przeprowadzone zostaną na pierwszym posiedzeniu KNE w 2021 roku.

Dokonano wyboru specjalistów/ekspertów – w wyniku głosowania w trybie zdalnym wybrano 5 osób, reprezentujących różne środowiska i zaangażowanych w działania służące celom upowszechniania wiedzy i popularyzacji dyscypliny (wykaz osób w pkt. I Sprawozdania). Uczestnicy posiedzenia przekazali informacje o prowadzonych działaniach, w tym o planowanych na nowy rok konferencjach i innych inicjatywach. Ustalono, iż w 2021 roku KNE będzie patronował Konferencji metodologicznej organizowanej przez PAU oraz przełożonym z powodu pandemii konferencjom planowanym pierwotnie na 2020 rok.

II.2. Zebrania Prezydium

W okresie sprawozdawczym odbyły się trzy zebrania, wszystkie w trybie zdalnym.

Posiedzenie dn. 26.10.2020 roku poświęcone było dyskusji i uzgodnieniu treści przygotowanych dwu ekspertyz – jednej, dotyczącej weryfikacji czasopism i drugiej, oceniającej skutki wprowadzenia zmian w przyporządkowaniu naszej dyscypliny do nauk o kulturze i religii w zakresie procesu kształcenia i pozycji dyscypliny. Na posiedzeniu zapadły też końcowe ustalenia tekstu Regulaminu KNE i decyzja o przesłaniu go do oceny prawniczej w Wydziale I.

Posiedzenie dn. 16.11.2020 roku zwołane było w celu zatwierdzenia Uchwały 1/2020 (po przeprowadzonym on line głosowaniu) w sprawie wyrażenia sprzeciwu wobec wypowiedzi i zapowiadanych działań min. P. Czarnka.

Zebranie Prezydium dn.23.11.2020 roku poświęcone było podsumowaniu głosowania członków KNE nad zatwierdzeniem Regulaminu – Uchwała 2/2020 oraz omówieniu spraw bieżących przed zebraniem plenarnym.

III. Konferencje (debaty, dyskusje, inne formy spotkań naukowych)

Z powodu pandemii konferencje zaplanowane na rok 2020 nie odbyły się lub też zostały przełożone. Ich nowe terminy zostaną uwzględnione w planie pracy KNE na rok 2021.

IV. Inne formy działalności upowszechniającej i promującej naukę.

Kontynuując współpracę z dwoma znaczącymi instytucjami – Polskim Towarzystwem Ludoznawczym i Polskim Instytutem Antropologii – Komitet zawarł z nowymi władzami PTL i PIA stosowne umowy regulujące tę współpracę. Głównym celem jest działanie na rzecz upowszechniania i promowania wiedzy antropologicznej oraz podejmowanie inicjatyw służących środowisku. Uzgodnione zostały plany wspólnych przedsięwzięć, jak np. reaktywowanie Międzyuczelnianych Obozów Etnograficznych; organizacja II Kongresu Antropologów; patronaty konferencji i seminariów; wsparcie prac Biblioteki Cyfrowej PIA.

V. Działania Komitetu na rzecz reprezentowanych dyscyplin naukowych

W 2020 roku Komitet rozpoczął prace związane z dwiema ekspertyzami. Obie one przeprowadzane są w celu zebrania materiałów, które będą służyć wystąpieniu o przywrócenie etnologii i antropologii statusu samodzielnej dyscypliny. Jest to konsekwencja wcześniejszego, wypracowywanego przez Komitet stanowiska (w formie listów, apeli i pism adresowanych ówczas do Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego) wskazującego na bezzasadność likwidacji etnologii jako samodzielnej dyscypliny naukowej

Ekspertyza dotycząca obowiązującego systemu punktacji czasopism ma służyć weryfikacji tegoż systemu i wpisuje się w podjętą przez większą część komitetów PAN inicjatywę współtworzenia realistycznej oceny czasopism i wydawnictw naukowych [pracami zespołu kieruje prof. Maciej Kurcz].

Z kolei ekspertyza dotycząca skutków włączenia etnologii do dyscypliny „nauki o kulturze i religii” ma wskazać konsekwencje utraty wcześniejszej pozycji etnologii pośród nauk humanistycznych uwidoczniające się procesie kształcenia, dydaktyce, prestiżu i przyszłości polskiej etnologii/antropologii [pracami zespołu kieruje prof. Michał Buchowski].

W badawczych planach KNE w roku 2020 znalazł się także projekt „Nieznana spuścizna etnograficzna Jana Kubarego. Identyfikacja i ocena rozproszonego (w Polsce i w Niemczech) dorobku wybitnego XIX-wiecznego badacza” [projekt realizuje zespół prof. Aleksandra Posern-Zielińskiego]. Wyniki badań przyczynią się do popularyzowania wiedzy o historii polskiej etnologii.

VI. Działalność wydawnicza

W roku sprawozdawczym pod patronatem KNE opublikowane zostały:

- J. Obrębski, *Macedonia 1: Giaurowie Macedonii. Opis magii i religii pasterzy z Porzecza na tle zbiorowego życia wsi. Studia etnosocjologiczne*, Wyd. Oficyna Naukowa, Warszawa 2020 (wersja elektroniczna; wersja papierowa ukaze się w 2021 roku). Autorką i redaktorką wyboru jest prof. Anna Engelking; redakcja naukowa – A. Engelking, J. Rękas, I. Upalewski. Książka ukazała się dzięki dofinansowaniu IS UJ oraz MNiSW (projekt nr. 800/P-DUN/2018, realizowany przez Fundację Sławistyczną w latach 2018-2019).
- „Etnografia. Praktyki, Teorie, Doświadczenia” (nr 5) pod redakcją T. Bulińskiego, M. Kairskiego, A. Posern-Zielińskiego, Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego.

VII. Działalność międzynarodowa Komitetu

Komitet pełni funkcję Komitetu Narodowego d.s Współpracy z International Union of Anthropological and Ethnological Sciences, European Association of Social Anthropologists, Royal Anthropological Institute, Max Planck Institute for Social Anthropology.

W lipcu 2020 roku członkowie KNE uczestniczyli w obradach 16th EASA Biennial Conference „New anthropological horizons in and beyond Europe (Virtual Lisbon Conference, 20-24 lipca 2020).

Należy zaznaczyć, że z powodu pandemii odwołano kilka planowanych wcześniej konferencji i kongresów. Część z nich odbędzie w 2021 roku, jak np. kongres IUAES czy 25th Biennial Meeting in Oxford: African Archeology – a 2020 vision of future.

Członkowie Komitetu zasiadali we władzach, uczestniczyli w pracach komisji, komitetów itp. następujących międzynarodowych instytucji czy organizacji naukowych:

- prof. dr habil. Janusz Barański : European Association of Social Anthropologists;
- prof. dr habil. Michał Buchowski: World Council of Anthropological Associations (WCAA), członek ICH NGO, członek honorowy Royal Anthropological Institute, Londyn;
- dr habil. prof. IS PAN Anna Engelking: European Association of Social Anthropology; udział w History of Anthropology Network (EASA);
- dr habil. prof. PAN Róża Godula-Węclawowicz: członkini rady naukowej czasopisma „Urban People/Lide mesta, wyd. Uniwersytet Karola, Praga; członkini rady naukowej serii wydawniczej „Urbanni Studie” wyd. Uniwersytet Karola, Praga;
- dr habil. prof. UO Janina Hajduk-Nijakowska: członkini International Advisory Board, Institute of Ethnology of the Czech Academy of Sciences;
- I- dr habil. prof. Uł Katarzyna Kaniowska: European Association of Social Anthropologists.
- dr habil. Grażyna Ewa Karpińska: członkini International Commission on Urban Anthropology (IUAES);
- dr. habil. prof. UW Anna Szałygin-Malewska: udział w pracach sieci naukowej Visegrad Anthropologist’s Network afiliowanej przy Max Planck Institute for Anthropology;
- dr habil. prof. UAM Danuta Penkala-Gawęcka – członkini grupy eksperckiej międzynarodowego projektu WHO „Cultural Contexts of Health and Well-Being; kolegium ekspertów European Science Foundation;
- prof. Aleksander Posern-Zieliński: przewodniczący Polskiego Komitetu d/w International Union of Anthropological and Ethnological Science (IUAES), członek Komisji Etnicznej IUAES, honorowy przewodniczący Polish-American Ethnological Society, Atlantic City, USA;
- dr habil. prof. UO Teresa Smolińska: członkini Polsko-Słowackiej Komisji Nauk

Humanistycznych, członkini rady redakcyjnej polsko-słowackiego rocznika „Kontakty” w w/w Komisji, członkini Prezydium Sekcji Polskiej Międzynarodowej Organizacji Sztuki Ludowej (Internationale Organisation fur Volkskunst, IOV/The International Organisation of Folk Art).

VIII. Współpraca Komitetu z organami rządowymi, samorządowymi, innymi w zakresie reprezentowanej dyscypliny

- współpraca i koordynacja działań z Polskim Towarzystwem Ludoznawczym;
- współdziałanie z Polskim Instytutem Antropologii;
- wsparcie inicjatyw wydawniczych Instytutu Oskara Kolberga;
- udział w pracach Komitetu Porozumiewawczego Nauk Humanistycznych;
- wsparcie działalności projektu Etnograficzna Biblioteka Cyfrowa;
- współudział w realizacji zadań Pracowni Edukacji Otwierającej przy PTL.

PRZEWODNICZĄCA
Komitetu Nauk Etnologicznych PAN

Katarzyna Kaniowska
dr hab. Katarzyna Kaniowska, prof. UŁ